

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ LESZNA
z dnia 25 września 2025 roku

w sprawie: ustanowienia roku 2026 w Lesznie Rokiem Stanisława Grochowiaka

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9), 18), 19) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 ze zm.) oraz art. 1 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 87 ze zm.) Rada Miejska Leszna uchwala, co następuje:

§ 1.

Z okazji 50. rocznicy śmierci Stanisława Grochowiaka, oddając hołd leszczyńskiemu poecie oraz podkreślając Jego dorobek literacki, a także zasługi dla kultury polskiej, **Rada Miejska Leszna ustanawia rok 2026 w Lesznie Rokiem Stanisława Grochowiaka.**

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Leszna.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Leszna

Patryk Józefowicz

Uzasadnienie do UCHWAŁY NR
RADY MIEJSKIEJ LESZNA
z dnia 25 września 2025 roku

w sprawie: ustanowienia roku 2026 w Lesznie Rokiem Stanisława Grochowiaka

W 2026 roku przypada 50. rocznica śmierci Stanisława Grochowiaka. Ustanowienie roku 2026 Rokiem Stanisława Grochowiaka w Lesznie będzie znakomitym uhonorowaniem leszczyńskiego poety oraz stanowić będzie formę podkreślenia Jego dorobku literackiego, a także zasług dla kultury polskiej.

Stanisław Grochowiak (1934–1976) – polski poeta, urodzony w Lesznie; był jednym z najwybitniejszych twórców literatury polskiej XX wieku. Jego oryginalna twórczość, łącząca barokową metaforykę z obrazami brzydoty i trywialności, zapisała się na trwałe w historii poezji jako przykład turpizmu. Grochowiak, należący do Pokolenia '56, w swoich utworach podejmował refleksję nad kondycją człowieka, poszukując nowych form wyrazu i równowagi między sacrum a profanum. Jego dzieła – w tym tomy poetyckie, powieści, dramaty i słuchowiska – były wielokrotnie nagradzane, tłumaczone i do dziś pozostają ważną częścią kanonu polskiej literatury.

Rok 2026 – będący także rokiem, w którym przypada 70. rocznica literackiego debiutu tomem poetyckim „Ballada rycerska” oraz powieścią „Plebania z magnoliami” – będzie doskonałą okolicznością do lepszego poznania sylwetki i dorobku twórczego tej niezwyklej postaci, związanej z Leszmem. Biogram Stanisława Grochowiaka szczegółowo został przybliżony w „Słowniku biograficznym Leszna”:

GROCHOWIAK Stanisław Antoni, pseud. Kain, S.G, (S.G), St., St.G, Stg. (1934-1976), literat, publicysta.

Urodził się 24 I w Lesznie., w rodzinie Bronisława i Pelagii z Pawelczaków. Ojciec pracował w biurze notarialnym, później miał własne biuro pisania podań. Grochowiak miał rodzeństwo: Eugenię (ur. 1924) i Tadeusza (ur. 1925). Podczas okupacji hitlerowskiej przebywał w Warszawie wraz z rodziną, która po upadku powstania warszawskiego znalazła się w obozie przejściowym w Pruszkowie, potem w Koniecpolu i Częstochowie. Na początku 1945 rodzina wróciła do Leszna. Tu Grochowiak ukończył naukę w SP nr 1 (1948); jego nauczycielką języka polskiego była S. Szela, która wywarła na niego duży wpływ. W 1948-1951 był uczniem LO; naukę zakończył maturą. Przez następne 2 lata mieszkał w Lesznie, pracując krótko w SP w Kąkolewie, zakładzie wychowawczym w Rydzynie, składnicy złomu i roszarni lnu w Rawiczu. Od stycznia do kwietnia 1952 siedział w areszcie za obrazę prezydenta B. Bieruta, podczas incydentu z milicjantem. We wrześniu 1953 wyjechał do Wrocławia, gdzie podjął pracę we Wrocławskim „Tygodniku Katolickim”, wydawanym przez Stowarzyszenie „PAX”. Prowadził dział literacki. Jesienią 1955 przeniósł się do Warszawy, podejmując pracę w Instytucie Wydawniczym „PAX”. Mieszkał krótko w Warszawie, później w Brwinowie, od 1958 na warszawskiej Sadybie. W 1957-1958 pracował w redakcji „Za i przeciw”, później we „Współczesności”, gdzie pełnił funkcję redaktora naczelnego (1958-1960), a potem jego zastępcy. Był członkiem zespołów redakcyjnych: „Nowej

Kultury" (1961-1963), „Kultury" (1963-1970), „Poezji" (1972-1975) i „Miesięcznika Literackiego" (czerwiec 1975-do śmierci). Wiersze pisał już w czasach szkolnych. W LO, w szkolnym pisemku „Latarnia", zamieszczał swe rysunki. „Świat", dodatek do „Głosu Wielkopolskiego", wydrukował jego fraszki (1949). W dodatku do „Słowa Powszechnego" zatytułowanym „W młodych oczach" wydrukowano (1951) wiersze Stanisława: Ave Maryja i Notuję deszcz. Pierwsze wydania książkowe jego utworów ukazały się w 1956. Były to: zbiór wierszy „Ballada rycerska" i powieść „Plebania z magnoliami". Grochowiak jest autorem utworów poetyckich, powieści, opowiadań, dramatów, słuchowisk radiowych, scenariuszy filmowych i telewizyjnych. Malował, rzeźbił i grał na pianinie. Zmarł 2 IX 1976 w Warszawie, pochowany został tamże 8 IX, na cmentarzu na Powązkach. Związek małżeński z Anną Magdaleną z Hermanów zawarł 27 XI 1954 w Lesznie. Miał dzieci: Piotra (ur. 1955), Olgę (ur. 1956), prawnika, Pawła (ur. 1957), Małgorzatę (ur. 1958), Annę (ur. 1959), pedagoga i Joannę (ur. 1966). 28 V 1977 ówczesna WBPL otrzymała jego imię. Na frontonie budynku przy ul. Bolesława Chrobrego 3 odsłonięto tablicę pamiątkową o treści: „Stanisław Grochowiak 1934-1976", odlaną w Leszczyńskiej Fabryce Pomp. Od 1977 dawna ul. Miodowa na Zatorzu w Lesznie, w dzielnicy, w której się wychował (w domu przy ul. Święciechowskiej) nosi imię Grochowiaka 24 I 1997 odsłonięto, staraniem ówcz. WBPL i LTK, tablicę pamiątkową na domu przy Nowym Rynku 21, w którym Grochowiak się urodził. Wykonana wg projektu I. Daczki, odlana w Leszczyńskiej Fabryce Pomp, tablica informuje, iż: „W tym domu 24 stycznia 1934 roku urodził się Stanisław Grochowiak, poeta, prozaik, dramaturg, publicysta". W 1987 WBPL wydała medal pamiątkowy wg projektu B. Winkla, odlany w pracowni Z. Łukowiaka. W 1994 WBPL ogłosiła Ogólnopolski Konkurs Literacki im. S. Grochowiaka, odbywający się odtąd w cyklu 2-letnim (organizowany od 2000 przez obecną MBPL). Od 1994 MOK w Lesznie organizuje co roku ogólnopolskie konkursy recytatorskie, którym Grochowiak patronuje. We wrześniu 2001 otwarto w MBPL „Pokój Stanisława Grochowiaka", ze stałą ekspozycją fotografii, rkps., książek i plakatów. Od 1982 MBPL wydaje bibliografię „Stanisław Grochowiak"; dotychczas ukazały się 3 t. (1982, 1986, 1994).

Łukasiewicz J., Wstęp do: Grochowiak S., Wybór poezji, Wr. 2000 (tu bibliogr.); Halec M., Stanisław Grochowiak. Kalendarium, „PL": 1992 z. I-II s. 3-6; -Inf. Olgi Grochowiak.

Janina Małgorzata Halec

Źródło: Słownik biograficzny Leszna, pod red. Barbary Głowinkowskiej i Alojzego Koniora, autorka biogramu: Małgorzata Janina Halec, wyd. 2, poprawione i rozszerzone, Leszno 2011

Jest patronem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesznie. Jedna z ulic na leszczyńskim Zatorzu, od 1977 roku nosi nazwę Stanisława Grochowiaka. Na Nowym Rynku, w narożnej kamienicy pod nr 21, gdzie na świat przyszedł Stanisław Grochowiak, w 1997 roku wmurowana została pamiątkowa tablica. Na pl. Jana Metziga, przy której ma swoją siedzibę Biblioteka, posadowiony jest od 2016 roku, autorstwa rzeźbiarza Norberta Sarneckiego – pomnik Stanisława Grochowiaka.

Inicjatywa Prezydenta Miasta Leszna została pozytywnie zaopiniowana przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. Stanisława Grochowiaka w Lesznie, Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne oraz Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddział w Lesznie.

W uznaniu zasług Stanisława Grochowiaka dla kultury polskiej oraz dbając o pamięć historyczną, Rada Miejska Leszna przychyliła się do inicjatywy Prezydenta Miasta Leszna, uznając przyjęcie przedmiotowej uchwały za w pełni uzasadnione.

Przygotował:

Marcin Kochowicz, Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miasta Leszna